

?

*nürnbergi
pártnapok
(1934)*

*a geometria
mámora*

*~ a Führer
magánya
százezrek
élő fala
között*

12.A

2025.

jan. 24.–

**TK 11.
168–178.**

NÉMETORSZÁG

1919–1939

1. I. vh. vége

- 1918. nov. 9. – ?
berlini forr.
→ II. Vilmos lemond
→ szocdem kormány
- 1918. nov. 11. – ?
tördöféselm. – !
- 1919. jan. – berlini komm.
felkelés ← Spartacus-szöv.
(Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht)
- 1919. jún. 28. – ?

2. Weimari közt. (1919–33) – ? ← Berlinben forr.

↳ 1919. jan. – alk. nemzetgy. → SZÖV-I KÖZT., POLG. DEM.

▪ kanc. – ▪ a Reichstag-nak felelős

↳ ?

↳ ?

← ált., titkos, közvetlen választás

▪ közt. elnök

← nép vál., 7 évre

← hads. főpar.

← kanc. kinev.

← új vál. kiírása

erős hatalom, ≈ pótcsászár

▪ szélsőségek megerősödése

pol. gyilkosságok

puccskísérletek

**„a demokrácia kísérlete”
„ostromlott köztársaság”**

– 1923. **nov. 8/9.**: müncheni sörpuccs – ?

Hitler és Ludendorff (– ?) egy sörözőben letartóztatják a bajor kormány tagjait

másnap 10–15 mártír, Hitler → börtön

– ...

A Blutfahne (1935)

A Hitler–Ludendorff-per (1923/24) fővádlottai

*Hitler
a landsbergi
(Bajoro.)
börtöncellában
(13 hónap)
– ?*

- külp.: szembeszögülési ↔ teljesítési politika
(Stresemann külügymin. [rövid ideig birod. kanc.])
- 1923: Ruhr-vidék fr. megszállása
- 1925: Locarno – ?
- 1924: Dawes-terv – ?
- 1926: No. → Népszöv.

3. Adolf Hitler (1889–1945. ápr. 30.)

- szül.: Braunau am Inn – ? Au. → 1932-ig osztrák állampolgár
- apja: Alois Hitler – **vámisztviselő**
 - eredeti neve: Schicklgruber (anyja neve)
- **harmadik felesége = unokahúga: Klara Pölzl → 6 közös gyerek**

▪ ált. isk. – jó tanuló

lambachi bencés isk. – vsz. itt ismerkedik meg a szvasztikával – ?

linzi reálisk. → egy év alatt bukott diák lesz

- **1905: apja † → Bécsben él rokonainál**

cselleng, opera (**Wagner!**)

úgymond készül a bécsi Festőművészeti Akadémia felvételijére

1907, 1908: nem veszik fel
akvarellek

~ 700 képe maradt fenn

főképp épületek

Wiener Staatsoper (1912)

Der Hof der Alten Residenz in München

- legendák – szobafestő
 - apai nagyapja zsidó volt
 - egy heréje volt
- 1907. dec. 21.: anyja is †
 - Hitler sose ünnepelte a karácsonyt
- Bécsben hat rá
 - ← Karl Lueger antiszem. polgármester
 - ← Wagner zenéje
- ♥ teljes hiánya – 2 nővel került közelebbi kapcsolatba, mindkettő öngyilkos lett
Angela Raubal (Geli)
élettársát, Eva Braunt a nyilvánosság előtt nem vállalja
- aszketikus – keveset eszik, vegetáriánus
 - Ø dohányzik, néha egy-egy sör
- I. vh. → káplár, Vaskereszt-kitüntetés
- politikus
- szónok

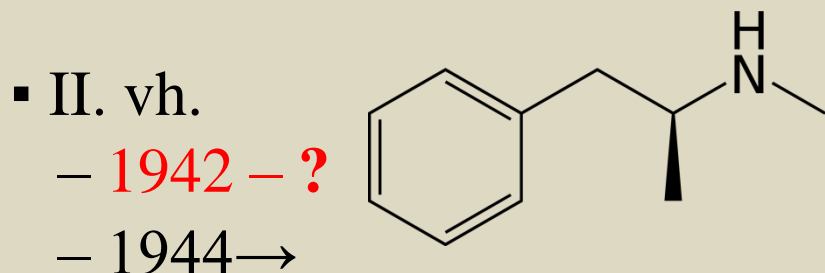

Egy rá jellemző előadói pózban (1927)

Tükör előtt gyakorolt, pózairól fotósa, Heinrich Hoffman készített fotókat, összesen közel kétfélmillió felvételt + fonográfról hallgatja vissza magát

- új technikák (repülő, film)
- pártelnök
- 1933→ birod. kancellár
1934–45: Führer és birod. kancellár

metamfetamin (stimuláns)

Gyerekkorú Hitlerjugend-tagok kitüntetése a kancellária kertjében, 1945. április 20-án

Parkinson-kór
– 1945. ápr. 30.:
berlini bunker-
rében öngyilk.

ápr. 29.:

∞ Eva Braun

KCN – próbája:

Blondi,

a németjuhász

+ lövés

4. A náci párt hatalomra jutása

- 1919: DAP (Deutsche Arbeiterpartei)

1920: NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
 └──────────┘
 náci

karlendítés, horogkereszt, barna ing, Heil Hitler!

↳ a zászlót Hitler maga tervezte

- 1923, München – ?

Hitler taktikát változtat

→ tv.-esen kell hatalomra kerülni

→ 1920': jól szervezett párt kiépítése

„Bemegyünk a Reichstagba, hogy a parlamentarizmus fegyvereivel harcoljunk a parlamentarizmus ellen. [...] Nem barátokként jövünk, még csak nem is semlegesekként. Ellenségként jövünk! Ahogy a farkas betör a juhnyájba, úgy jövünk mi is.”

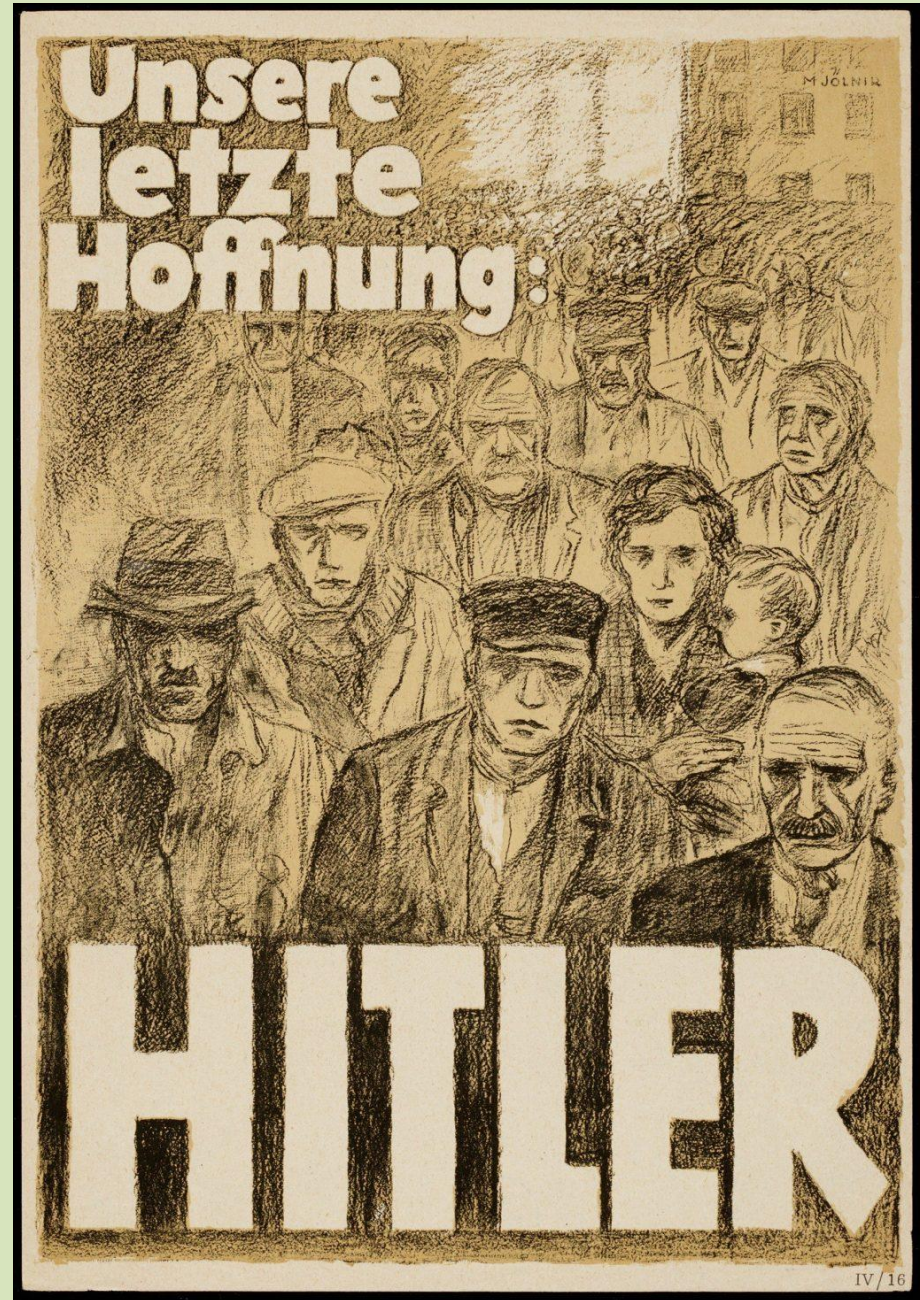
(Goebbels, 1928)

- 1928-i vál.: NSDAP 2,6%
- 1929 → világgazd. válság

Eu-ban No.-ot elsőként és legsúlyosabban éri → szélsőségek ↑

1932: a 60M-s országban 6M munkanélküli

→ igény az „erős kéz” politikájára

NSDAP ← nagytőke segítsége

← SA = **Sturmableitung**

[rohamosztag]

(barna ing)

összecsapások a komm.-kal

▪ 1932. júl. – vál.

NSDAP 37,4% → legerősebb párt

Hindenburg közt. elnök nem akarja kinevezni AH-t kancellárrá

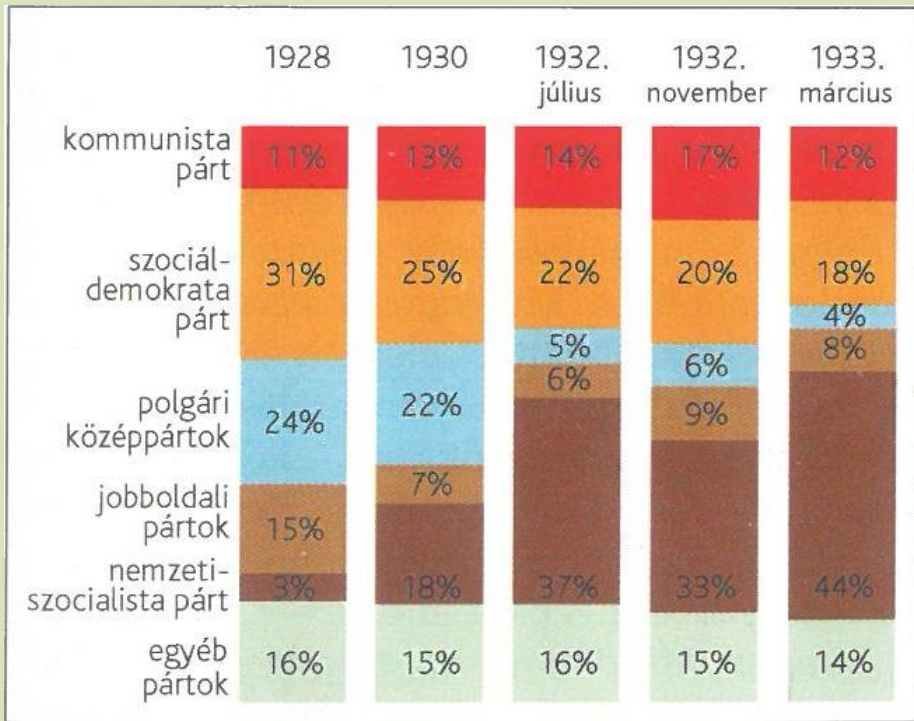
alk. válság

1932. nov. – újabb vál.

NSDAP 33% ↓

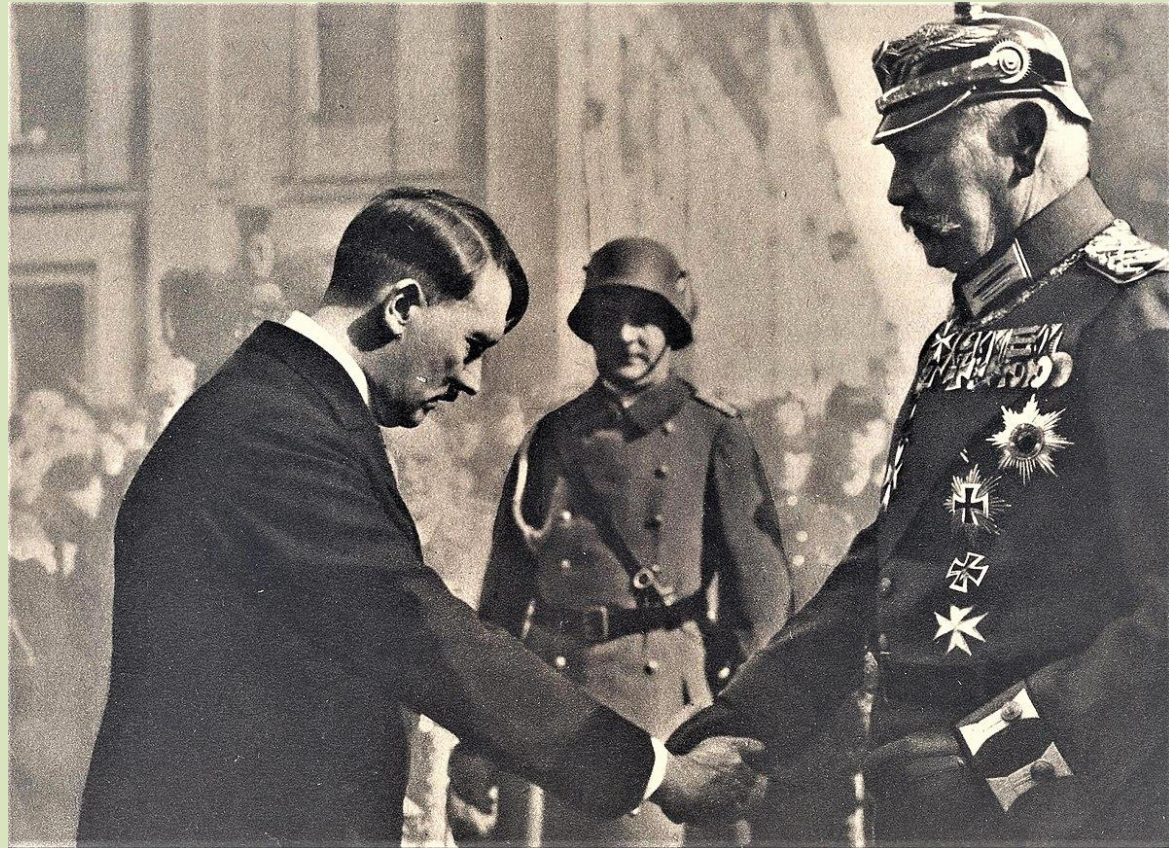
komm. 17% ↑

a Hindenburg közeli jobbo.-i körök riadót fújnak

- 1933. jan. 30.: kinevezi Hitlert kancellárrá koalíciós kormány
(Hitleren kívül csak 2 náci: Wilhelm Frick, Hermann Göring)

Σ a náci párt alkotmányosan, nagy tömegbázissal jutott hatalomra
← világgazd. válság
≈ 1922, Olaszo.

1933. márc. 21., Potsdam – Hitler és Hindenburg kézfogása (testtartás, kesztyű!)

a német átlagpolgár nem élt meg törést

1933, márc. (már terror van): NSDAP – 43,9% **56,1% NEM!**

▪ jeles nácik

Ernst Röhm

– jóbarát

– SA

– † 1934, hosszú kések

éjszakája – ?

„második forradalmat” követel

↳ szoc. ígéretek

↔ hadsereg

vetélytárs

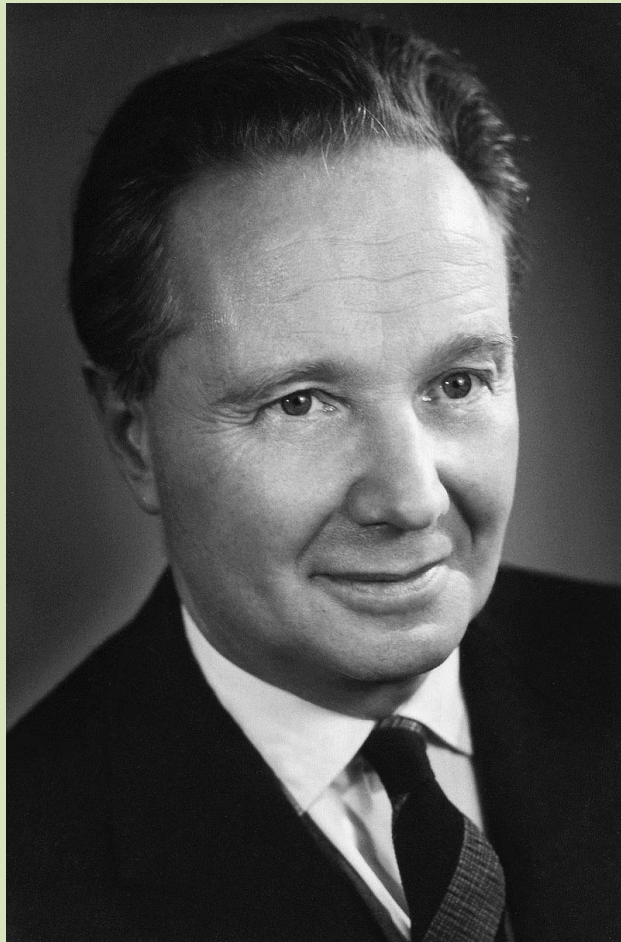
Rudolf Heß (1894–1987) – ?

≠

Rudolf Höß (1900–1947) – ?

Robert Merle (1908–2004): *La mort est mon métier*

Hermann Göring (1893–1946)

- I. vh. – pilóta
- porosz min. eln.,
Luftwaffe
- gyűjtőszenvedély,
pompakedvelés,
kitüntetések...
- ...
- nürnbergi per
→ öngyilk.

Hermann Göring

Joseph Goebbels (1897–1945)

- 1933→ népfelvilágosítási és propagandaminiszter
- szónok; féktelen demagógia
- a Nagynémet Bir. Kancellárja (1945. ápr. 30. – máj. 1.)

Albert Speer (1905–1981)

- főépítész
- klasszicizáló
- monumentalizmus
- hadigazd. irányítója
- 20 év börtön

Neue Reichskanzlei (1934-től épül)

5. Náci ideológia

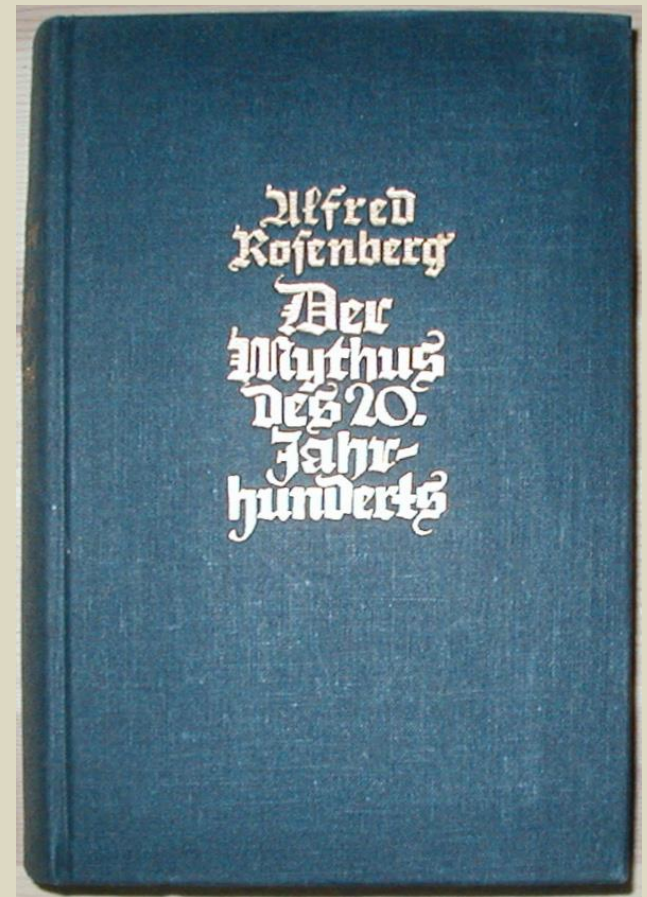
- nem egységes
- 19/20. sz.-i eszmékből merít
- fő ideológus: Alfred Rosenberg
- Mein Kampf

a) nemzeti eszme mindenekfölött

- ↔ Versailles, Dolchstoß
- egyén < nemzet

b) szocialista

- parasztnak föld (program szintjén)
- antikap.
- antilib. – hiszen az individualista, az egyéni jogokat hirdeti
 - szabadság → anarchia → bolsevizmus
 - Ny-i lib. államok ülték a tort Versailles-ban
 - lib. ~ zsidó
- antimarxista (hiszen az internacionalista)

c) fajelmélet

← Darwin: On the Origin of Species (1859)

– árja = germán → magas kultúra

rokon népek: flamand, holland, skandináv

– szolganépek: szlávok

– alsóbbrendű (194? → kiirtandó) népek: zsidók, cigányok

– **szerves része**: antiszemitizmus – **okai?**

← vallási ok

← gazd. ok – ?

diaszpóra, középkor: Ø föld, város, keresk.

újkor: kapitalizálódás a zsidó tőkéhez kapcsolódik

← balo.: sok zsidó

← értelmiségiek között is

← látható ellenségkép

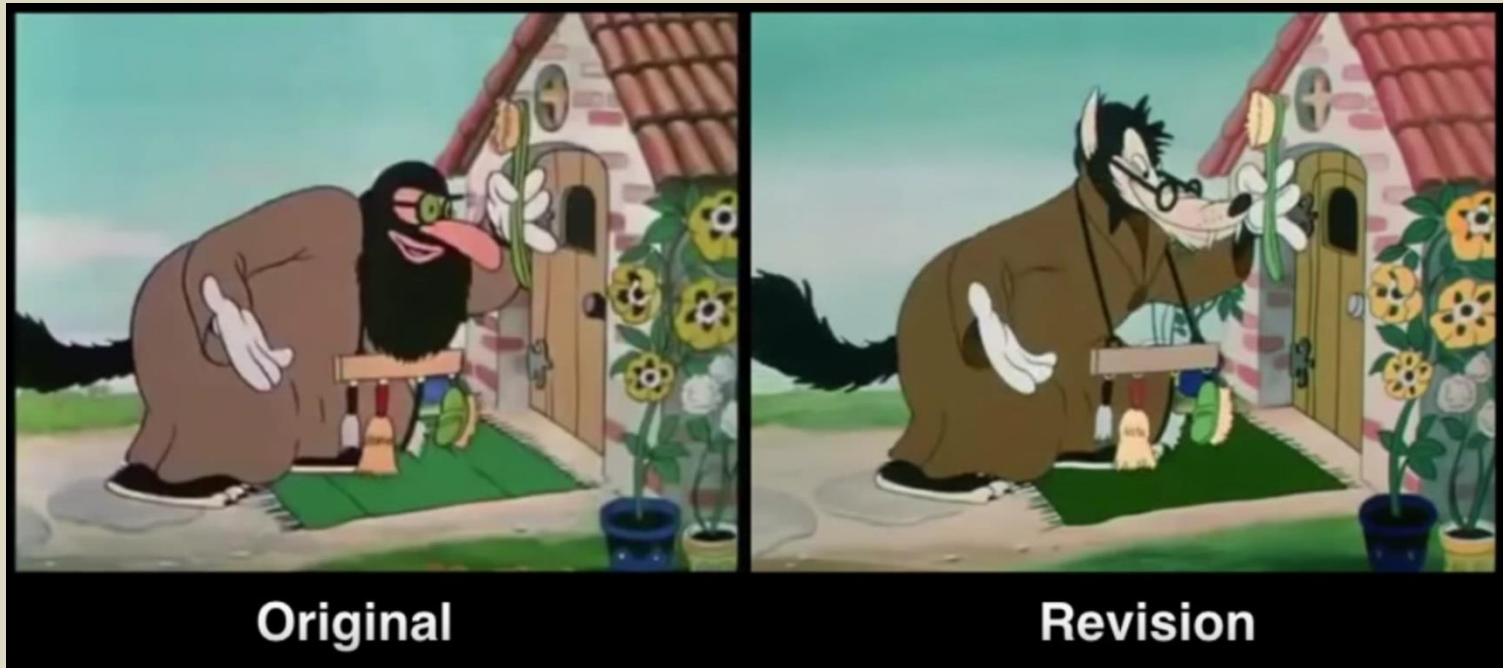
„Ha nem volna zsidó, fel kellene találnunk. Az embereknek látható ellenségekre van szükségük, nem pedig láthatatlanra.” (Hitler)

∑ a zsidó hol tőkés, hol komm. formájában élőszködik az emberiségen

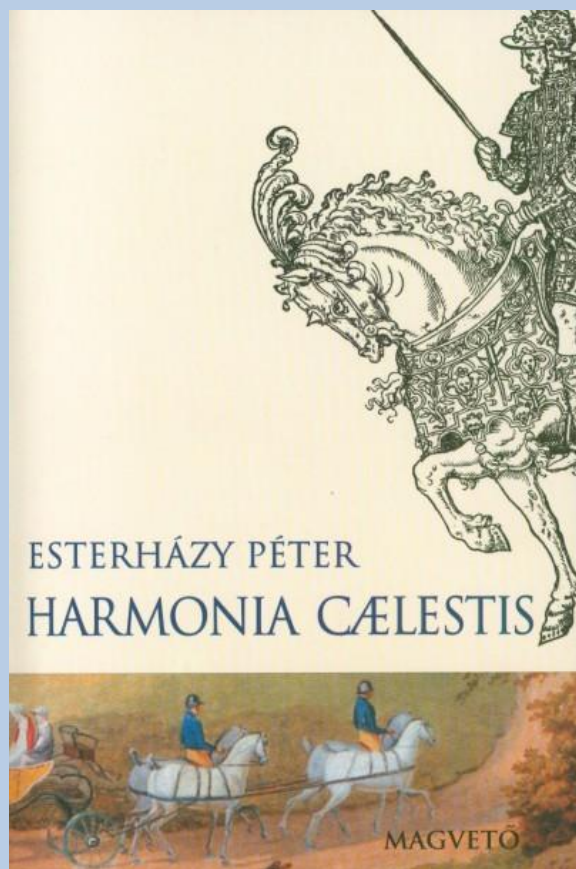
Az örök zsidó című náci propagandafilm plakátja

A három kismalac című Walt Disney-rajzfilm első verziójában (1933) a farkas még klasszikus nagy orrú zsidó figuraként kopogtat be az egyik kis sertés házába. Ezt a jelenetet később újrarajzolták

<https://index.hu/tudomany/til/2020/06/18/miert-van-a-zsidoknak-nagy-orruk/>
https://www.youtube.com/watch?v=mPs6_0g8RHA

„a hajlott, leginkább kampósnak nevezhető orr – ízlés, műveltség és politikai hangulat kérdése, hogy ezt római arcélnak vagy zsidósnak mondjuk” (Esterházy Péter: Harmonia caelestis II/2.)

„Egy bizonyos szint fölött nem süllyedünk bizonyos szint alá”

d) élettérelmélet – Lebensraum

- No túlnépesedik → új terület kell → „Drang nach Osten” – ?
- eu-i németek egyesítése
- eu-i német birodalom

e) Führer-elv

„ein Volk, ein Reich, ein Führer”

↳ Nagynémet Bir. – utólag III. Bir. – ?

nürnbergi pártnapok

(1933–38, szept. elején)

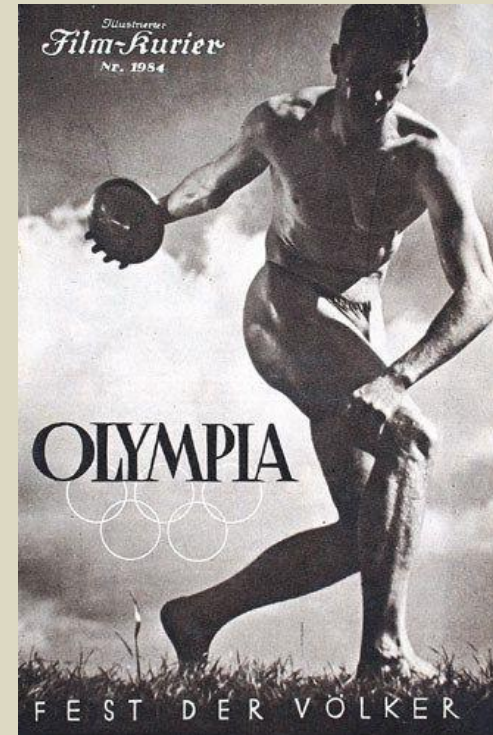
„a geometria mámora”

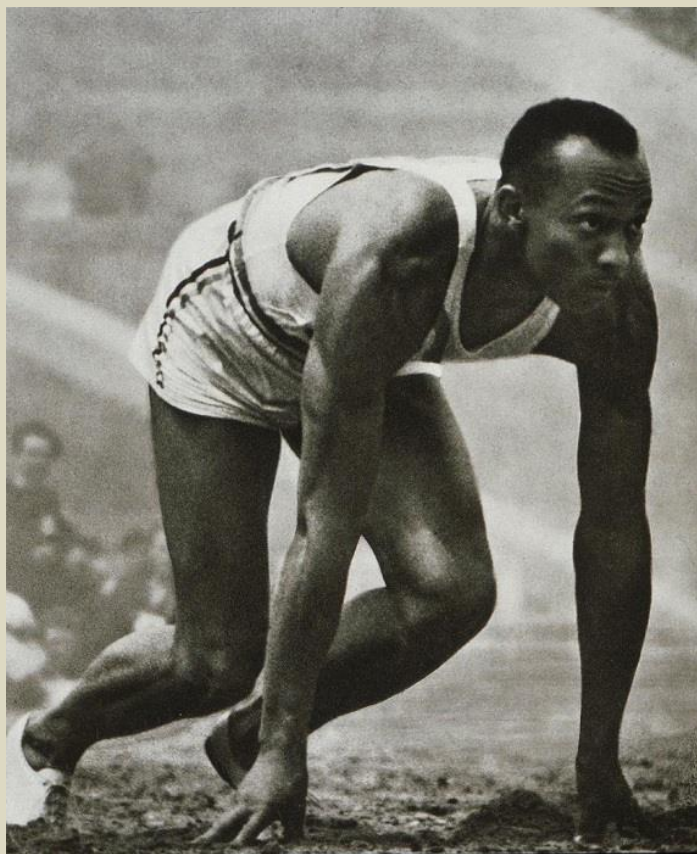
Leni Riefenstahl (1902–2003):

Az akarat diadala (1934)

Olimpia I–II. (1936)

↳ Berlin

?

→ Jesse Owens (4 aranyérem)

6. A náci diktatúra

1933

jan. 30. – AH kanc.

febr. 27. – Reichstag felgyújtása → szükségállapot

egy félőrült hollandot találnak az épületben

Georgij Dimitrov bolgár komm. vezető a vádlott (1946–49 min. eln.)

lipcsei nemzetközi per → felmentik

rendőrség (Göring) → teljhatalom

(balo.-iak letartóztatása)

márc. – első konc. tábor – ? Dachau (Bajoro.)

– vál. → NSDAP 44% + szövetségeseik → Σ csak 52%
pedig már terror van...

– felhatalmazási tv.: a kormány rendeletekkel, parl. nélkül
kormányozhat
weimari alk. Ø

ápr. – Gestapo (*Geheime Staatspolizei*) = Titkos Államrendőrség

1934–45: Heinrich Himmler vezeti

máj. – első könyvégetések

→ sok író, művész emigrál (*Einstein, Mann...*)

nyár – komm.

szocdem párt } betiltása

összes többi }

1934

jún. 23/24. – hosszú kések éjszakája – ?

leszámolás az SA-val, amely szociális reformokat követel
AH a hadsereg mellett dönt

– SA helyére: SS (*Schutzstaffel*) = Védőosztag

kezdetben AH testőrsége → terrorista elit alakulat
vezető: Himmler

aug. 2. – Hindenburg † → AH vezér és kancellár (államfő is)

a hadsereg új esküt tesz Hitlerre

1935

nürnbergi faji tv.-ek – zsidók: Ø államp.

tilos velük a ∞, nemi kapcs. („fajgyalázás”)

→ a pártnapokon születek meg!

1938

kristályéjszaka – ? zsidó üzletek, zsinagógák felgyújtása No.-szerte
nem váltja ki a lakosság rokonszenvét – !!!

„új népközösség”

← Gleichschaltung – ?
[egységesítés]

▪ Hitlerjugend:

14–18 éves fiúk

Német Lányok

Szövetsége

Jungvolk

*Német iskoláslányok
üdvözlik a tanárnőjüket*

- Volkswagen
- nürnbergi pártnapok

gazd. helyreállítása

- állami beavatk.
- szoc. intézkedések
- termelés növelése pl. fegyverkezés „*Vaj helyett ágyút!*” (Göring)

Σ No. kilábal a válságból

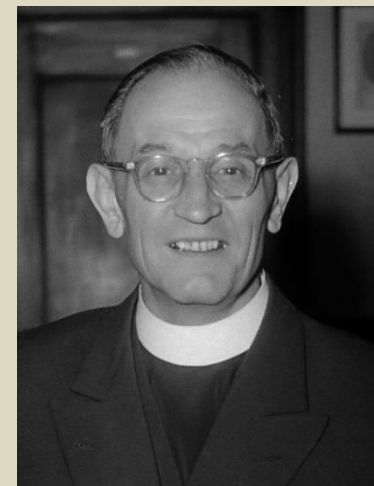
▪ náci párt

↔ katolikusok

↔ evangélikus egyház

Deutsche Christen ↔ „Bekennende Kirche”

pl. Martin Niemöller (1892–1984)

Als die Nazis die Kommunisten holten, habe ich geschwiegen; ich war ja kein Kommunist.

Als sie die Sozialdemokraten einsperrten, habe ich geschwiegen; ich war ja kein Sozialdemokrat.

Als sie die Gewerkschaftler holten, habe ich geschwiegen, ich war ja kein Gewerkschaftler.

Als sie die Juden holten, habe ich geschwiegen, ich war ja kein Jude.

Als sie mich holten, gab es keinen mehr, der protestieren konnte.

Mikor a nácik elvitték a kommunistákat, csendben maradtam, hisz nem voltam kommunista.

Amikor a szociáldemokratákat bezárták, csendben maradtam, hisz nem voltam szociáldemokrata.

Amikor a szakszervezeti tagokat vitték el, csendben maradtam, hisz nem voltam szakszervezeti tag.

Amikor a zsidókat bezárták, csendben maradtam, hisz nem voltam zsidó.

Amikorra engem vittek el, nem maradt senki, aki tiltakozhatott volna.

7. Agresszív külpolitika

*„Az államhatárokat emberek teremtik és emberek változtatják meg. ...
Ott folytatjuk, ahol őseink hatszáz évvel ezelőtt abbahagyták. Mi
megállást parancsolunk az örökös germán vándorlásnak Európa déli és
nyugati részei felé, és kelet felé tekintünk.”*

?

- 1933. **okt.** – No. kilép a Népszövetségből
No: 1926–1933, Mo: 1922–1939
- 1935. **jan.** – Saar-vidék vissza – ?

*A népszavazás
eredményének
hirdetése*

- **márc.** – ált. hadköt. + Légierő
- 1936. **márc.** – a Wehrmacht bevonul a demilit. Rajna-vidékre – ?
- **okt.** – Berlin-Róma tengely
- **nov.** – Antikomintern Paktum: No–Japán
+ Olaszo (1937), + Mo (1939)

- 1938. **márc.** 12. – a Wehrmacht bevonul Au-ba
márc. 13. – Anschluss (= Au csatl.-a a Német Bir.-hoz) ?

The sound of music (1965)

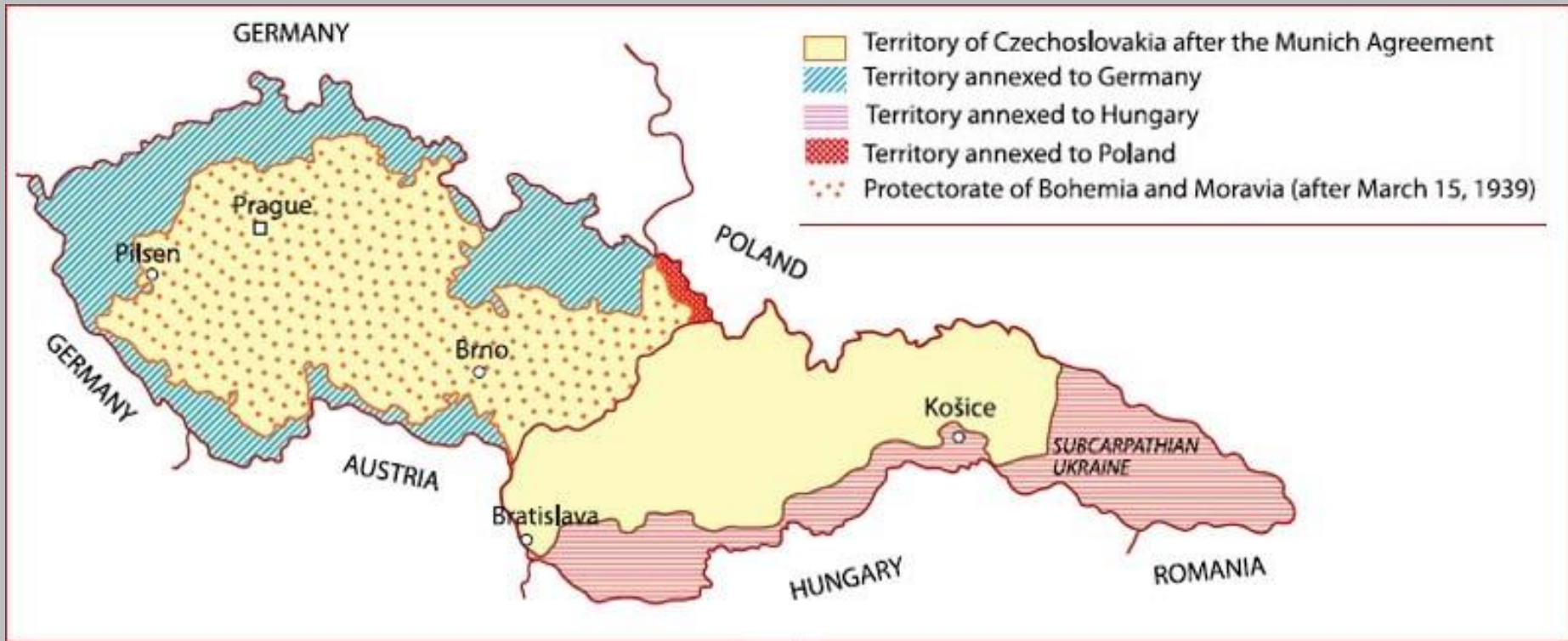
Cél: a német faji közösség megteremtése

– Au.

– ? Szudétavidék (3M német, fejlett ipar)

- 1938. **szept. 29/30.** – müncheni konf. – **brit, fr. békülékenység**
Chamberlain, Daladier, Mussolini, Hitler
→ 1938. nov. 2. – I. bécsi döntés (Olaszo, Németo)

- 1939. márc. 14. – önálló Szlovákia (Josef Tiso) ← **No. támogatásával**
 → németek bevonulnak a maradék Cseho.-ba
 → Cseh-Morva Protektorátus (**hadiipar!**)
 → 1939. márc. 15. – kárpátaljai bev.

Σ CsSzl. szétzúzása (Hitler: „*a párizsi békék szörnyszülött sarja*”)

- 1939. aug. 23. – ?
- 1939. szept. 1. – Lo. megtámadása